

PERIÒDICH VERMELI

:: SALUT PÚBLICA :: INTERESSOS POPULARS :: ARTS Y LLETRAS ::

DOS QUARTOS DE L'ORNO NÚMERO SUERTO... TRIMESTRE EN ESPAÑA VUIT REALS... L'ORNO NÚMERO SUERTO DOS QUARTOS DE UNIO POSTAL SETZE... TRIMESTRE NÚMERO SUERTO DOS QUARTOS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: Ronda de l'Universitat, 96. BARCELONA

LOS COLABORADORES EN SEÑAL DE LIDARIS... LAS APUNTAIONES... LOS ESCRITOS... SOLS LA REDACCIÓ ES RESPONSABLE DELO QUE NO VA FIRMAT

JOAQUIM ARRUFAT

Demòcrates per sentiment y per convicció, avuy rendim un tribut a la bona memoria del vellet Arrufat, que l'divendres passat exhalá l'últim sospir y torná son cos a la mare terra, seguint las eternas evolucions de la materia.

En Joaquim Arrufat era un home del poble, no una eminenca; era un home de convicció, no un polítich de ofici; era un ferm propagandista de totas las ideas de progrés y civilisació, no un home obcecat per las predicacions de cap individualitat.

Quin motiu nos ha impulsat, donchs, a rendir un tribut al home del poble que no es una figura distingida del comú dels mortals, que no l'ha acompanyat en sa vida una aureola de gloria?

Es perque, demòcratas com som, no sabém trobar diferencia entre l'home obscur y aquell que l'seu nom ressona més ó ménos. Es perque entre l'vellet Arrufat y la figura més eminenta de la democracia sols pot haberhi la diferencia de un nom modest a un de pompós.

Perque l'Arrufat té encara, a nostre modo de veure, una ventatja als noms ampulosos. Lo home senzill que res ambiciona y l'propagandista del progrés que no surt de la esfera particular, indubtablement presten un servey a la humanitat moltíssim major que l'home públich afanyós de renom, que avuy promou una divi-

sió, demá pertorba pera satisfer mesquins desitjos y més tendeix a retraure que a crear un núcleo d'elements pera oposar a las empentas de la reacció.

Veus aquí perque avuy consagram un recort a la memoria de Arrufat. Si s tractés de una

perit modern s'escampavan per Europa. La educació per ell rebuda, com la dels més, fou escassa é incompleta, per no dir nula. Per tal motiu ja s'comprendrá que no era home de carrera, sino un senzill treballador; era veler.

Militá sempre en lo grupo dels lliberals més avansats y d'ell pot dirse que fou un apóstol de la Democracia y la Llibertat.

1807

J. ARRUFAT EN SON LLIT DE MORT

1881

personalitat de relumbra no faltaria qui se ls adelantés, pero tractant de un obrer, senzill, modest y desvalgut, quals serveys al progrés ningú posa en dubte, volent ser los primers, y tal vegada serém los únics.

L'Arrufat nasqué a Barcelona l'any 1807, precisament quan las primeres alenades del es-

y publicá un libre titolat *El Socialismo moderno*.

En tot quant s'ha fet durant aquest sigle a favor de la llibertat, l'Arrufat hi ha contribuít.

Molt avans de la Revolució de Setembre fou acusat de haber tirat proclamas dessota las portes de las cases de Gracia, y a conseqüencia de

avansats y d'ell pot dirse que fou un apóstol de la Democracia y la Llibertat. pag company inseparable d'en Terradas, Cuello y altres que plantaren en nostra terra la llevar que ja fructifica, no deixá de pendre part activa en las revolucions que en sentit lliberal han tingut lloch a Catalunya durant aquest sigle.

En la primera milicia popular, organizada l'any 35, fou nomenat tinent de la sexta companyia.

Per espay de alguns anys intervingué en varias societats secretas, ocupant la presidencia de algunas de ellas, constanti tal atreviment en épocas reaccionarias; l'esser pres y sumariat.

Sos vehemens desitjos de progrés lo impulsaren a compondre en 1851 y 69 uns *Goigs de la mare de Deu de la Reforma*.

Aixís mateix fundá *El Padre de familia* ab colaboració de distingidas personas

tal acusació estigué novament pres, no obtenint la llibertat fins a l'última amnistia donada per Isabel II.

L'any 1856 figurà en primer terme en la revolució de Gràcia, responnent al alsament del poble barceloní.

En 1860, a pesar de ser un trist jornalero, fundà *El Libre Pensador*, periòdich qual titol indica be las sevas tendencias.

No content de la activa propaganda que a favor de las ideas més modernas feya sempre entre sos companys de treball, y convensut de la influencia que 'l teatro exerceix entre 'l proletariats, escrigué un drama baix lo titol de *Espas son trunfos*, inédit encara avuy.

Després d'una vida sumament agitada y trobantse impossibilitat pera 'l treball, vivia en una petita barraca en las Corts de Sarrià, qual terreno l'hi deixaba la familia Roig Minguet, mantenintse gracies a una suscripció iniciada entre alguns amichs poch acomodats.

En son pobre retiro a vegadas també hi arribavan las iras de la reacció, guiadas per certa persona que ocupa un lloch oficial.

Malalt de cuydado passà al hospital de Santa Creu, que esta baix la tutela del clero, ahont volian curarlo de sas ideas libre-pensadoras avans que de sa enfermetat.

Gracias a 'n alguns bons amichs se 'l tragué de aquell lloch, y traslatat a Gràcia al carrer de la Providencia, núm. 49, ahont están establert los protestants, fou cuidat allí degudament fins a acabar sos dias.

L'enterro civil del seu cadàvre, que 's celebrà 'l diumenje últim, fou un obsequi y manifestació digne de aquell a qui 's dedicava. A las quatre de la tarde 's reuní a Gràcia una numerosa concurrencia de amichs y admiradors del finat, en las quals estavan representadas totas las opinion liberals avansadas. Uns divuyt ó vint cotxes seguian lo fúnebre corteig. Damunt del féretro se ostentava un gorro frigi. Quinze gassas que 'n penjavan eran sostingudas per representats dels distints elements que componian la comitiva. Cridava l'atenció lo color vermell de alguna de las gassas portadas per individuos de la secció de Sabaters.

Lo cadàvre fou depositat en lo recó del cementiri de Barcelona destinat als impenitents.

Debém for estar que, tal vegada per tractarse de una persona modesta y senzilla, la premsa lliberal de Barcelona se descuydá de portahi la representació. LA TRAMONTANA y algun altre periòdich foren los únichs que hi concorregueren.

SUSCRIPCIÓN

a favor del antich revolucionari JOAQUIM ARRUFAT, velleit de 74 anys, tret del Hospital de Santa Creu d' eixa ciutat per alguns amichs, ab motiu dels maltractes que en dita casa rebia per sas ideas avansadas.

	Rals
Suma anterior	95'50
Un deixeble de l' Arrufat	10
Anton Bosoms	20
J. M.	0'50
F. Oller y Mas	0'50
Olaguer Iglesias	0'50
E. C.	0'50
M. J.	0'50
Jaume Ferré	4
Aragonés	1
Félix Portella	4
S. Piers	1
Andreu Porta	4
Domingo Porta	2
Francisco Sauque	6
Felip Gros	2
Manel Cots	2
Francisco Estebanell	4
Bernat Sirera	2
Anton Capdet	1
J. Sanmartí	2
Manel Meirat	2
Un enemich dels Pobres	30
F. Solé	0'50
R. Serra	2
Suma total	197'50

Queda tancada la suscripció.

CEGOS

N'hi han molts en aquest mon que per sa sort, y es ben trista, son cegos per faltals vista; altres ne tenen y ho son.

Lo jove que tot lo dia va al detrás de sa promesa, que no menja may, ni resa sols que sigui per s' aymia; que no te may alegría, que no está de bon humor, y que sempre te alló al cor propi de un enamorat, de aquest puch dí' ab veritat qu' está ben cego... d' amor.

Lo senyor que tant bon punt es de dia y surt de casa y mil cops la Rambla passa tronat fins al cap de munt, tant, que lo seu traje, en junt está tot fet una taca, qu' encara llegeix *La Flaca* y que las puntas recull, en que no l'hi falti un ull, está cego... de butxaca.

L' infelís que al punt que neix está voltat de pobresa, y que per ell la riquesa en aqueix mon no existeix, y que al últim fins pateix molta fam, per més torment, de aquest puch dí' incontinent per més que hi vegi, que 'l pobre no naixent ab la fló' a sobre es cego... de naixement.

Lo pobre que s' ha casat ab una que l' estimava, y qu' ell, es clar, no contava haber d' está embolicat, y a la cuenta s' ha trobat ab una sogra en remull, que res fa, no gita full que no vigili, no ho nego, si aquest no estava ben cego tenia al ménos pa al ull.

Mes ab tot, de tots aquets lo més pobret es... ja 'l sento... Dispensin, senyors, m' ausento per donarli dos quartets.

VICTOR FERRER

LO CAMP Y LA CIUTAT (1)

QUADRO DE COSTUMS

Continuació

III

EN LO CAMP

Mentres que lo tren que conduheix als convidats puja amunt, amunt; en la masía del Magi se fan los preparatius pera rébrerlos dignament y pera anarlos a cercar fins a Sallent.

— Pero no diuhen quants son? — pregunta la mestressa.

— No, — respont l' amo; — sols escriuhen que avuy se posarán en camí.

— Donchs, creume, no n'hi ha prou ab tres caballeries.

— ¡Sempre 't pensas!

— Ja veurás com ne compareixen cinch ó sis.

— ¡Cá!

— Creume, Magi, si no vols quedar malament.

— Bé, n'hi posaré quatre: las duas mulas nostras ab lo silló teu, y la sella, y las duas burras del masover ab xalmas, y serán suficientes.

— Fes com vulgas, mes cuyteu que 'l cotxe arriba a las dotze a Sallent, y avans no hauran guarnit y esmorzat ja serán las onze.

(1) Vegis lo número 18 de LA TRAMONTANA.

— ¡Oh, bé han de dinar y deixar passar la calor! Y en efecte, a dos quarts de dotze surten cap a Sallent lo Magi, lo seu hereu Joseph y un mosso aixerit, menant las quatre cavalcaduras, guarnidas ab los millors arreus que s' han pogut proporcionar, y contents com unas Pasquas perque avuy comensa la festa major.

IV

Ja han arribat a Sallent y trobat a la familia voltant una taula del hostal, y acabant de consumi l'últim bossi de las postras del dinar, ab gran gatzara y bullici de la quitxalla.

Fets los cumpliments de costum y convidats a ferse passar la set, que causa l'ardent sol de Juliol, y comensant la conversa, diu D. Joan:

— Ja veheu, Magi, si habém acceptat ab gust la vostra invitació. Tota la familia compareix a disfrutar del aplech de S. Jaume.

— ¡Tots son de casa de V.! — pregunta l'interpelat, dissimulant l'admiració y la sorpresa.

— Si, tots han volgut venir, encare qu' es un abús, veritat?

— ¡Cá, no senyor, molt al contrari: es un assenyala favor!... ¡Vol callar!

— Com may han vist boscos ni corregut per la campanya, me van arribar a aturdir la canalleta al rebre la vostra carta, y com la senyora está molt delicada del estómago y la noya anémica, varen resoldre probar si las ayguas de la montanya 'ls-probarian...

— Es clar, molt ben fet.

— ¡Avuy 'm sembla que respiro millor! — diu donya Elvira.

— ¡Y yo que yo tinch més apetit! — afegeix la Leonor.

— Lo que sento es que no habém fet venir més que quatre caballeries y no sé com ho farém.

— ¡Aixó ray! Tot ho arreglarém. Are lo que convé es deixar passar lo sol, ab aixó, vosaltres donas aneu a descansar un rato mentres nosaltres anirém a pendre café y matar l'estona. Veritat, Magi?

— Com V. coneque, que fins a las cinch tenim temps. Y los homens marxan cap a la vila.

L'hereu y 'l mosso se quedan en darrera y 'n pregunta al altre:

— ¡Qué te 'n sembla Pau dels forasters?

— ¡Que no n'estaré pas poch de bé ab tanta sonyoralla: vuyt personas y un gos! ¡Oydá: aixó es la rifa!

— La senyora sembla un santi di guixi: ¿eh?

— No has sentit lo que deyan, que deyan que patia del onago? ¿Qué deu voler dir?

— Tonto: que 's vuyda de dins.

— ¡Y la noya? ja pots tenir compte que la burra no ensopeguí, perque sino, ne farás trossos per lo camí.

— Y es maqueta, ¿cert? sino que també diu qu' es... no me 'n recordo... ¡ah! polémica. ¿Ho entens?

— Me sembla que vol dir que pateix de mal de cap.

— La dida 't deu agradar ¿eh?

— ¡Noy, que tall tragina! ¡quina cara tant tendra, quinas... quinas! ¿eh? y va fer un signe ab las mans, que, com no sabém de dibuix, no podém transportarlo al paper.

— La criada també pot anar.

— Deu n'hi dó! Me sembla que no 'm faltará balladora per lo dia del aplech, y si bada...

Mes paran la conversa, perque arriban a las vidrieras del café.

V

Son las cinch y tots están preparats pera posarse en camí, y las cavalcaduras apunt, y aqui entra 'l conflicte: ¿com ho arreglarém? tots diuhen y discorren.

Per fi determinan que D. Elvira puji en la mula del silló ab son inseparable Minini, la Leonor en una burra, la dida ab la nena en l'altra, y la nena Elvireta ab l'equipatge en la mula restant, y D. Joan, lo noy Enrich y la criada a peu.

Se dona l'ordre d'empendre la marxa y lo mosso diu de baix en baix al hereu:

— ¡Au, Pep, ja comensa la professó!

Y aixís se 'n van tot xano, xano cap amunt.

Lo Magi las emprea ab D. Joan ponderantli lo mal estat del camí, las ventatjas que reportaria una carretera, lo favor que ara 'ls faria perque no haurian de anar a peu, los perjudicis que ocasiona a tot lo pays sa falta; y D. Joan, convensut de tal falta perque sua com un segador, diu que farà tot lo possible pera lograrla, que ell es amich de tots los diputats provincials, dels oficials y escribents y fins del porter, hi posará tot lo empenyo y ho logrará, a pesar de tot, fent aixís content al bon pagés.

Lo mosso Pau ha entaulat conversa ab la Pepa criada y riuhen qu' es un gust, tot palpant, pero de tant en tant, las cuyxas de la dida pera advertirla que no caygui en detrás.

Lo noy Enrich, ple d' alegría, crida a sa germaneta advertintla de cada garsa que vola, de cada arbre que veu, de cada vinya, de cada pedra ab son etern: ¡Ma noy!...

Y l' hereu Joseph, pena y s'afadiga de l' una á l' altra senyora, que ara s' fan en devant, ara en darrera, ara de costat, ara s' esgarrihan de por de caure, ara perque lo gos vol saltar, ara perque la mula vol correr, ara perque la burra s' atura...

Y aixis passen aquelles dues horas mortals de un camí que ben clar demostra que no s' ha vist honrat may, essent trepitjat per cap rey y ni tan sols per cap governador.

Al arribar á l' envista de la casa tots s' alegran, mentres que en l' eixida s' hi troban la mestressa ab los seus fills, las criadas y la masovera que quedan admirats de veure tanta generació.

La masovera diu á la mestressa :

— Sembla, Agna, que vos arriba algun foraster?

— Sí, Paula, ja ho pots dir! ¡Tot Barcelona!...

Vicents de FEBRER

(Seguirá)

L' Arrufat ja es mort.

En conciencia no podém dir que hagi mort de la malaltia que l' portá al llit del dolor; ha mort de un altre mal.

Durant las tres ó quatre setmanas que ha estat en lo mal anomenat asilo de la desgracia, en l' hospital de Santa Creu, no van cudarse de netejarlo ni de mudarli tan sols la camisa, y com que l' infelís no podia moures, tot tenia que ferho en lo mateix llit.

Lo resultat de aquesta incuria, — no volém darhi altre nom, — ha sigut fatal pe l' pobre vellet.

Va entrar en dit hospital ab una malaltia que no tenia de grave sino la edat, y n' ha sortit ab la mateixa malaltia agravada per los maltractes y las injurias, y ab algunas llagas produhidas per falta de netedat en los punts d' ahont estava obligat á jeure.

Aquestas llagas se l' hi van cangrenar y de la cangrena ha mort.

No volém fer comentaris pe l' temor de deixarnos portar de la indignació que sentim.

En certs cassos la ploma es un arma massa flaca per combatre certas institucions; se necessitarian *altres medis* més enérgichs.

En los números veniders esplicarém alguns cassos passats en tal hospital.

A Sant Just Desvern, per ordre del arcalde anterior, se manava tancar á las deu del vespre alguns establiments que á la trassa no eran de la seva confraria.

L' arcalde aquell ja no manega las cireras, y l' nou no s' vol assemblar ni al seu antecessor ni al de Manresa, que es de la mateixa corda. Aixó va be.

Senyor arcalde novell: ¿se n' recordará sempre que ja no som en temps de Cárlos de Espanya?

Corra la veu de haber presentat la dimissió del cárrech de governador civil de la provincia de Girona, lo senyor Moradillo.

¿Será veritat? ¡Ca!

Tindrém goig sense alegría, que ja diu l' adagi *qui te gana somia pa*.

A Figueras l' altre setmana se incendiá un dipòsit de aufals.

Y vegin quin cas: un capellá protestant ajudá molt decidit á sofocar l' incendi, mentres un altre de catòlich desde un balcó *contemplava* l' espectacle.

¡Que te de ser dolorós mirar com se crema tanta pitansa!

A Madrid deu ferhi una calor que trastorna l' cervell.

En una setmana s' haurán efectuat dos ó tres lances de honor (?), fracasantne un entre dos periodistas.

Ab tants combatents no més hi han hagut dos feridets: en Calvo y l' comte de Gomar.

L' assessino literari de Shakespeare també ha fet lo valent.

¡Ja no tindria de ser carlí!

No fassin més comedia, senyors madrilenys, que ja n' estém tips.

Valdria més que ns tornessin lo ral.

Lo govern francès ha manat sortir de Fransa al imbécil rey de l' As d' oros.

Preferiria que se l' hi manés sortir del mon.

Quan la policia va anarlo á buscar á sa casa, la seva dona va dir que no sabia ahont era.

Van buscarlo y l' sorprengueren á la matina da sortint de casa de duas senyoras ahont habia passat la nit.

¡Alsa pilili! ¡De duas en duas!

La moralitat del rey dels carcas está á la mateixa altura de la meva butaca. A cero.

Ara surten en que s' ha probat qu' en Carlets conspirava y que fins habia estat en las provincias vascongadas, ahont se cull tanta llana celestial, per veure si podia ferhi un matalás de espanyols.

¿Fins ara no se n' han adonat? No sembla sino que no sápigán de quira pasta son fets los espanyols salvatjes que defensen la religió catòlica, apostólica y romana pr las montanyas.

A propòsit de carlistas.

En aquestas horas la lliberal ciutat de Tarrassa está celebrant lo nové aniversari de la victoria que l' dia 22 de juliol de l' any 72 obtindueren contra ls fanátichs defensors del altar y del trono.

¡Endevant y fora; tarrasenchs! Conservém lo nostre amor á la llibertat recordant los fets gloriosos de sos mártirs, per si convé algun dia imitarlos..... Desgraciadament los tirans de tota mena no han causat ni de molt las derreras víctimas.

La premsa lliberal de Barcelona ha sigut també invitada particularment á la festa, y LA TRAMONTANA no deixarà de tenirhi son representant, perque sempre que s' tracta de carlistas, desde agafar la ploma al fusell, allá som nosaltres.

En lo número próxim ne darém compte als nostres lectors.

¡Tarrasenchs! ¡Viva Tarrassa!

Estranyarán que no hi vagi epigrafe aquesta setmana abaix de la lámina de LA TRAMONTANA, ¿eh?

Donchs no ho estranyin, perque la tal inscripció y alguna altre que s' hi troba molt á faltar, se ns las han quedadas en... cert puesto.

Pot anar dihent D. Emilio que la lley de imprenta está penjada en un recó del Museo arqueològich.

¡Jo t' foch! ¡si no l' arriban á arreconar!...

La Campana de Gracia, com sempre que te d' habérsela ab LA TRAMONTANA, segueix lo seu

privilegiat sistema de tirar la pedra y amagar la má.

Ab motiu de la mort del *Diari Catalá* va aludirnos donant un cop de bombo; y com que á nosaltres no ns dolen prendas ni tenim may que mossegarnos la llengua, recullirem l' alusió y la contestarem.

Y després *La Campana NO VOL DONARNOS GUST*. Aixís ho fa veure.

A boca tancada no hi entran moscas.

EPIGRAMAS

Mossen Pere Gordiá
l' hi deya á la majordona:
— Miri, no s' descuidi, Pona,
d' adobarme ls pantalons.
— No sé qué s' hi ha de tocá! —
la Pona l' hi responia:
— Dona! l' hi dich cada dia
que m' ha de tocá ls botons.

Per donar sa direcció,
un neo que no parlava,
lo clatell se senyalava;
clatell per cert molt llanut.
No l' comprenian, més jo,
que conech á sa germana:
— En la plassa de la Llana, —
los vaig dir, — viu aquest mut.

FORT-AL-BLANCH

XARADA

Hu dos es un dels carrers
de dintre de Barcelona,
que crech que no hi ha persona
que no sápigá ahont es.
La tres es lletra (y no estranya);
de la quatre l' matriu...
vaja lector, pensa un xich,
que l' tot es ciutat d' Espanya.

S. MARTÍ

ROMBO

Sustituir aquestos pichs per lletres que llegidas vertical y horizontalment pogan dir: la primera ratlla, una lletra; la segona, utensili de pescar; la tercera, un riu; la quarta, lo que tenen los aucells; la quinta, un aucell; la sexta, lo que hauria de ser la meya xicota; la séptima, un riu; la octava, lo que tothom vol éstar; y la última una lletra.

S. ROIG

SOLUCIONS

À LAS CABORIAS DEL NÚMERO PASSAT

XARADA: Pe-pa

GEROGLÍFICH... Qui mes hi fa mes hi pert

CORRESPONDENCIA

M. Figarola A. Tenjam compromisos anteriorment contraets ab altre original. Dintre poch se publicará Danton. (Torroella). Ha arribat tart y no l' podem servir. M. Bonany. (Palafugell). Gracias. F. Coll. L' abecedari un xich triat unirà per cantars. L' epigrama es rebuscat. Lo demás espava tort. M. Saicho. No está ben verificat. Plagas de Barcelona. L' article casi sí, pero l' casi aquest no sía proz. Lo demás molt be. noys. Cuidado á enviar epigramas al carrer de Sepúlveda. S. Piers. Sentim no poderlo complaure, pero aprofitarem algo pera sueltou. I. T. y P. T. Los dos primers arreglats be; l' altre veurém. Dos amants de la veritat. Agrahim molt lo bon desitj de vostes, y nos ocuparem del assumpto, si be que sense publicar la carta, puig n' habem rebudas d' altres en igual anstí y per prudencia hem deixat de publicarlas. No parlarem de Sant per no afegir llengua al foch. Gracias per tot.

ACTUALITATS

Núm. 26

LA TRAMONTANA

Pag. 4

